

Oktober 2016

Prioritering af arbejdet med velfærdsteknologi på social- og sundhedsområdet 2016-2019

1. INTRODUKTION

Hvad er velfærdsteknologi?

Velfærdsteknologi er teknologi, der kan hjælpe borgeren i at blive selvhjulpne i hverdagen og understøtte medarbejderne i den daglige opgaveløsning blandt andet ved at understøtte nye og bedre arbejdsgange. (se bilag 1 for uddybning).

Hvorfor velfærdsteknologi?

De kommunale velfærdsydelse er under stærkt pres i disse år. De primære årsager er den demografiske udvikling med flere ældre og syge, økonomiske stramninger samt høje forventninger til de kommunale velfærdsydelser.

I Ballerup Kommune vil demografien ændre sig markant de kommende 5-10 år. Der bliver flere ældre, særligt i aldersgruppen over 80 år. På socialområdet stiger antallet af borgere med psykiske og fysiske funktionsnedsettelse.

Derfor er det nødvendigt at nytænke velfærd og måden, vi skaber velfærd på – og velfærdsteknologi kan være ét middel, blandt flere, til at levere velfærd på nye måder.

Overordnet er formålet med de nye digitale og teknologiske løsninger på social- og sundhedsområdet at hjælpe borgerne med at blive mere selvhjulpne og understøtte medarbejderne i at løse kerneopgaven på lettere og smartere måder, så ressourcerne kan blive brugt der, hvor der er mest brug for dem.

Følgende link giver konkrete eksempler på velfærdsteknologi der leverer velfærd på nye måder. [Link til velfærdsteknologi](#)

I de seneste fællesoffentlige digitaliseringsstrategier og økonomiaftaler mellem regeringen og KL, er der også fokus på udbredelse af velfærdsteknologi, som middel til at skabe velfærd på nye måder.¹ Her er aftalt en række velafprøvede velfærdsteknologier (blandt andet loftlifte, vasketoiletter og telemedicin), som kommunerne skal udbrede brugen af frem mod 2019.

Hvem er dette dokument skrevet til?

Målgruppen for dette dokument er primært medarbejdere og ledere i Center for Social og Sundhed. Formålet er at tydeliggøre, hvordan Center for Social og Sundhed som organisation prioriterer og arbejder med velfærdsteknologiske tiltag i praksis.

2. VEFÆRDSTEKNOLOGISKE PRIORITERINGER

Velfærdsteknologi er et middel – ikke et mål i sig selv

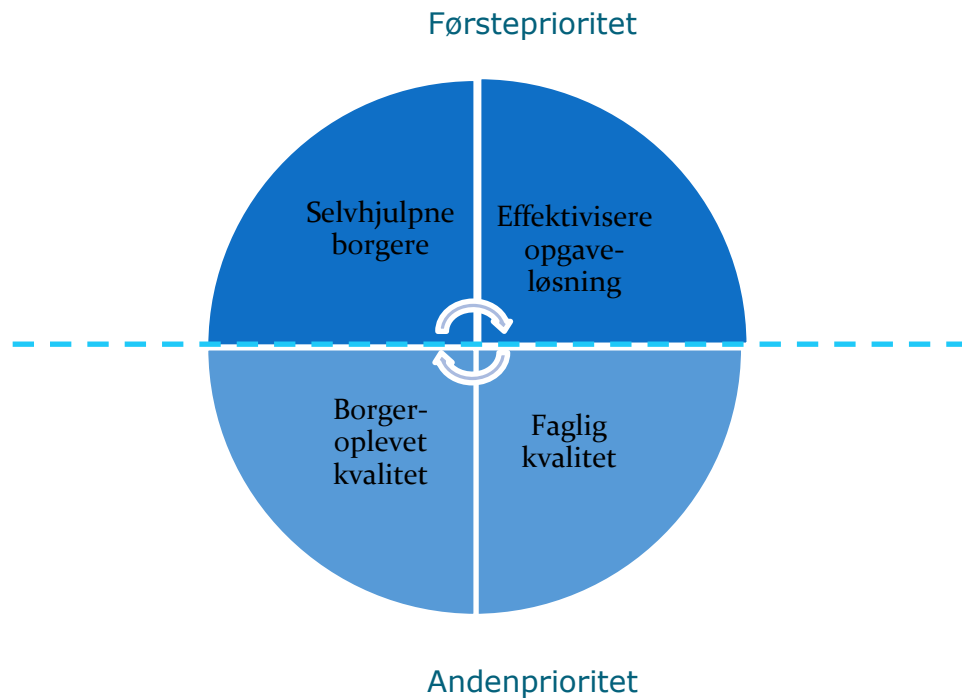
I Center for Social og Sundhed er velfærdsteknologi et middel til at understøtte varetagelsen af kerneopgaven. Velfærdsteknologi er ikke et mål i sig selv.

Overordnet skal velfærdsteknologi bidrage til centerets vision: "Sammen skaber vi fremtidens velfærd" og centerets mission: "Vi understøtter den enkelte borgers ønsker for et godt, sundt og værdigt liv".

Konkret skal velfærdsteknologi bidrage til aktuelle strategier og politikker på social- og sundhedsområdet.

Prioritering af velfærdsteknologi

Velfærdsteknologiske løsninger, som primært understøtter at borgerne bliver så selvhjulpne som muligt (jf. rehabiliteringsstrategien) og/eller til at effektivisere opgaveløsningen (jf. den økonomiske strategi), har førsteprioritet.

Velfærdsteknologiske løsninger, der styrker den borgeroplevede og/eller faglige kvalitet, har andenprioritet. I bilag 2 beskrives de fire formål, selvhjulpne borgere, effektivisere opgaveløsning, borgeroplevet kvalitet og faglig kvalitet. De fire formål vil ofte understøtte hinanden, og derfor vil der i praksis være en sammenhæng og påvirkning mellem dem. Prioriteringen fremhæver, hvad der vægtes højst, når der skal vælges mellem forskellige velfærdsteknologiske tiltag. Velfærdsteknologi skal gerne understøtte og have fokus på den rehabiliterende tilgang, hvor borgerens muligheder for blive selvhjulpne er i fokus. At borgere bliver mere selvhjulpne, vil ofte medføre, at medarbejdernes opgaveløsning effektiviseres, f.eks. ved at hjemmeplejens medarbejdere kan reducere antallet af fysiske besøg.

Hvad betyder det i praksis?

I praksis betyder det, at hvis Center for Social og Sundhed fx skal vælge mellem at bruge tid og penge på at implementere loftlifte, der kan spare arbejdstid i hjemmeplejen, eller virtuel genoptræning, hvor en borger kan supplere sin træning i eget hjem, så prioriteres der som udgangspunkt indkøb af loftlifte. Det er fordi, det kan effektivisere opgaveløsningen, mens virtuel genoptræning som supplement giver et kvalitetsløft. Men hvis virtuel genoptræning bruges i stedet for en eksisterende træningsydelse, så det effektiviserer opgaveløsningen, så kan det også være interessant for Center for Social og Sundhed.

Et andet eksempel er toilet med skylle- og tørrefunktion, som kan bruges, så borgere, som ellers skulle have hjælp til toiletbesøg, kan klare det selv og ikke behøver hjælp fx fra hjemmeplejen. Det gør både borgeren mere selvhjulpne og effektiviserer opgaveløsningen – og det gør løsningen interessant.

Ofte, som i eksemplet med toilettet med skylle- og tørrefunktion, kan en velfærdsteknologisk løsning bidrage til mere end ét formål.

I praksis vil Center for Social og Sundhed prioritere at arbejde med løsninger, der bidrager til flere frem for få formål. Uanset formål skal indsatsen stå mål med den potentielle effekt – det skal kunne betale sig.

3. VELFÆRDSTEKNOLOGI I PRAKSIS

Velaftprøvede teknologier og vurderingsmetode

I Center for Social og Sundhed arbejdes der helst med velaftprøvede teknologier, som har en dokumenteret effekt.

Center for Social og Sundhed vurderer teknologierne på forhånd og afprøver så vidt muligt teknologierne i mindre skala, før beslutningen tages, om hvorvidt en velfærdsteknologisk løsning skal implementeres bredt i organisationen.

Center for Social og Sundhed vurderer velfærdsteknologier ud fra en anerkendt vurderingsmetode udviklet af Teknologisk Institut (se bilag 3). Det er den såkaldte VelfærdsTeknologi-Vurdering (VTV), som vurderer en given teknologi ud fra:

- Økonomi: Investering og driftsudgifter inklusiv IT support kontra besparelspotentiale
- Organisation: Organisatorisk parathed, ændring af arbejdsgang, arbejdsmiljø og rehabiliterende tilgang
- Teknologi: Funktionalitet og brugervenlighed
- Borger: Anvendelighed, værdi og evne til at være selvhjulpne

Plads til innovation, test og samarbejder i mindre skala

Selvom Center for Social og Sundhed går systematisk til værks med velafprøvede løsninger, skal der også være plads til at afprøve nye teknologier der er i udviklingsprocessen. Derfor er der åbenhed for at se og løse opgaverne på nye måder og indgå samarbejder med virksomheder, uddannelsesinstitutioner eller andre eksterne aktører, der udvikler og ønsker at afprøve nye teknologier.

Blot skal indsatsen stå mål med den potentielle effekt, således at der arbejdes i mindre skala og med korte tidshorisonter.

Organisering af arbejdet

Center for Social og Sundhed organiserer arbejdet med velfærdsteknologi omkring en velfærdsteknologikoordinator med en styregruppe og en referencegruppe.

Velfærdsteknologikoordinator

Center for Social og Sundhed har etableret en velfærdskoordinator-funktion, som skal understøtte arbejdet med velfærdsteknologi ved at:

- Stå til rådighed for medarbejdere og ledere, som har ønsker og ideer til velfærdsteknologiske tiltag;
- Hjælpe med at screene markedet for relevante teknologier
- Igangsætte afprøvninger samt bistå med at evaluere og implementere i større skala;
- Fungere som indgang for leverandører af velfærdsteknologi.

Bliver man kontaktet af en leverandør af velfærdsteknologi, skal man henvise til eller som minimum orientere velfærdsteknologikoordinatoren om henvendelsen. Det er for at sikre, at den viden, velfærdsteknologikoordinatoren besidder, bringes i anvendelse i organisationen.

Referencegruppe

For at identificere behov og muligheder samt udbrede viden og kompetencer om velfærdsteknologi i organisationen er der nedsat en velfærdsteknologisk referencegruppe, bestående af medarbejdere og ledere fra forskellige fagområder.

Styregruppe

Derudover er der nedsat en styregruppe for velfærdsteknologi, bestående af repræsentanter for C-SS ledergruppen, som sætter de overordnede mål og retning for arbejdet med velfærdsteknologi og igangsætter og følger op på konkrete velfærdsteknologiske tiltag.

Projektgrupper

Der vil typisk blive nedsat en projektgruppe med deltagelse af ledere/medarbejdere fra de relevante enheder ved afprøvning, vurdering og implementering af konkrete velfærdsteknologiske tiltag. Organiseringen af arbejdet fremgår af bilag 4.

Økonomi

Økonomi til velfærdsteknologiske tiltag i afprøvningsfasen kan blive helt eller delvist finansieret af centrale puljemidler. Styregruppen varetager disse beslutninger.

Ved permanent implementering af velfærdsteknologi i den daglige drift skal der fra sag til sag tages stilling til finansieringen. Som udgangspunkt ses velfærdsteknologi som almindelig udvikling og understøttelse af løsningen af kerneopgaven.

Effektivisering og gevinster

Når velfærdsteknologiske tiltag påviser en realiserbar effekt er det kontekstafhængigt, hvordan gevinsten realiseres og fordeles. Det tilstræbes, at en del af gevinsten tilfalder enheden, der har gennemført tiltaget (for at skabe økonomisk incitament til flere velfærdsteknologiske tiltag).

4. INDSATSER OG AKTIVITETER

Prioriterede indsatser og aktiviteter

- Plan for implementering af 3-4 velfærdsteknologiske løsninger, der bidrager til at gøre borgeren mere selvhjulpne og til bedre ressourceudnyttelse.
- Samarbejde med biblioteket om at udlåne udvalgte velfærdsteknologiske løsninger, så borgerne kan afprøve og vurdere dem selv.
- Udarbejde og udbrede "Prioritering af arbejdet med velfærdsteknologi" i Center for Social og Sundhed.
- Implementere obligatoriske velfærdsteknologiske KL-projekter, som er loftlifte, vasketoiletter, spiserobotter og bedre brug af hjælpemidler.
- Indgå i 2-3 samarbejder i mindre skala med virksomheder, uddannelsesinstitutioner eller andre aktører, fx om afprøvning af nye teknologier.
- Kompetenceudvikling af linjeledere og nøglemedarbejdere i relation til arbejdet med velfærdsteknologi, herunder introduktion til gevinstrealisering.
- Årlig status til Social- og Sundhedsudvalget, Seniorrådet og Handicaprådet.

Bilag

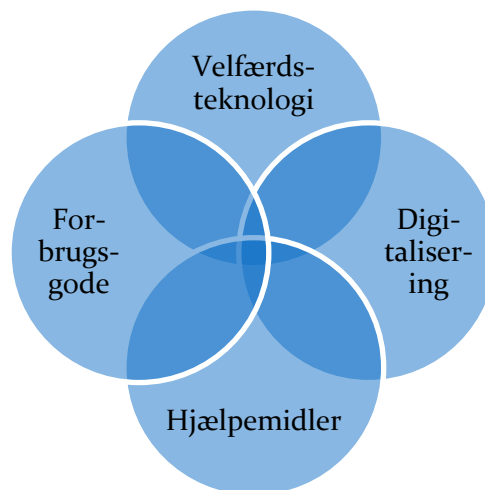
Bilag 1 - Begrebet velfærdsteknologi og en definition

Velfærdsteknologi kan anskues på forskellige måder, men I Ballerup Kommune anskuer vi velfærdsteknologi på følgende måde.

- Velfærdsteknologi er teknologi, der kan hjælpe borgeren i hverdagen og understøtte medarbejderne i den daglige opgaveløsning.

Generelt anses velfærdsteknologi som et paraplybegreb, der dækker over teknologiske løsninger og intelligente systemer, som fx telemedicin, sundhedsIT, digitalisering og omsorgsteknologi, IKT, hjælpemidler mm.

Nedenfor er sondringen mellem velfærdsteknologi og nogle af de mest gængse tilgrænsende begreber illustreret og beskrevet.

2.1 Velfærdsteknologi og hjælpemidler

Fra et klassisk hjælpemiddelperspektiv er velfærdsteknologi blot et nyt ord for teknologiske hjælpemidler. Teknologiske hjælpemidler, som fx kørestole og rollatorer, er produkter, der alene er fremstillet for at gøre den enkelte bøger mere selvhjulpne.

Nogle produkter, som førhen blev omtalt som teknologiske hjælpemidler, bliver nu omtalt som velfærdsteknologi. Loftlifte er et eksempel på dette. Loftlifte benyttes af medarbejdere på plejecentre og institutioner til at flytte borgeren fx fra seng til kørestol eller fra kørestol til toilet. I Center for Social og Sundhed betragter vi velfærdsteknologi som et begreb, der er delvist overlappende med begreberne hjælpemidler og teknologiske hjælpemidler.

2.2 Velfærdsteknologi som forbrugsgodeⁱⁱ

I Serviceloven skelnes mellem hjælpemidler og forbrugsgoder. Idet der er et overlap mellem teknologiske hjælpemidler og velfærdsteknologi, er det relevant at forholde sig til, om og hvornår velfærdsteknologi er et hjælpemiddel i lovmæssig forstand, og hvornår det er et forbrugsgode.

Her er det et produkts almindelige udbredelse, som afgør, om det regnes som et hjælpemiddel eller et forbrugsgode.

Teknologiske forbrugsgoder, som også betragtes som velfærdsteknologi, inkluderer fx smartphones, tablets og robotstøvsugere.

I de kommende år vil mange teknologiske forbrugsgoder have en endnu større udbredelse. Set i forhold til forbrugsgodeværdien, er det interessant at overveje hvornår det kan forventes, at borgeren har eller selv køber den teknologiske enhed, som det velfærdsteknologiske tiltag har brug for? Et eksempel kan være, om det kan forventes, at borgeren har en smartphone, som kommunen kan installere en app på, eller om kommunen fx skal indkøbe tablets og internet for at kunne udføre telemedicin?

2.3 Velfærdsteknologi og digitalisering

Et andet tilgrænsende begreb er digitalisering. I den nationale fællesoffentlige strategi for digital velfærd (2013-2020)ⁱⁱⁱ beskrives velfærdsteknologi som en naturlig del af begrebet digital velfærd. Flere kommuner sammenkæder også digitalisering og velfærdsteknologi^{iv}. I Ballerup Kommune indgår velfærdsteknologi da også som et element i masterplanen for digitalisering af social- og sundhedsområdet.

Der hvor digitalisering adskiller sig fra velfærdsteknologi, er når der fokuseres på data, lagring og behandling af information på digitale medier. Eksempelvis vil dokumentation i omsorgssystemet normalt blive betragtet som digitalisering og ikke velfærdsteknologi. Men hvis dokumentation nytænkes i en IT platform, som understøtter opgaveløsningen omkring borgeren, vil det både kunne betragtes som både velfærdsteknologi og som digitalisering.

Der hvor digitalisering og velfærdsteknologi lapper over hinanden er altså der, hvor digitaliseringsdelen kommer tæt på borgeren eller tæt på den medarbejder, som er hos borgeren: hvis en borger fx skal benytte en app i et behandlingsforløb, eller en medarbejder benytter et elektronisk nøglekort til at åbne en lås. Et tredje eksempel er telemedicin, hvor borgeren har kontakt med kommunens og regionens personale via en skærm, her er også eksempel på overlap imellem digitalisering og velfærdsteknologi.

Med udgangspunkt i overlappet mellem digitalisering og velfærdsteknologi er det derfor vigtigt, at de konkrete tiltag afvejes i forhold til de arbejdsogange og processer, der ønskes understøttet med velfærdsteknologiske løsninger. Nedenstående er konkrete overvejelser baseret på erfaringerne fra det IT-administrative område:

- Sammenhæng og integration mellem centrale og decentrale IT-løsninger.
- Brug af åbne internationale standarder, hvor det er muligt.
- Løs kobling mellem leverandørernes systemer.
- Uafhængighed af enkelte leverandører.
- Sikring af kommunens ejerskab til de udviklede/anskaffede løsninger.

2.4 Måder hvorpå velfærdsteknologi kan komme i spil

Udover at borgerne selv kan købe velfærdsteknologiske forbrugsgoder, så er der flere måder, hvorpå velfærdsteknologi kan komme i spil i forhold til de kommunale velfærdsydelser. Helt overordnet kan velfærdsteknologi være en "skal-opgave" i kommunerne, hvis regeringen, KL eller regionen prioriterer nogle velfærdsteknologiske tiltag. Fx KL's fire indsatsområder, hvor kommuner skal implementere loftlifte, vasketoiletter, spiserobotter og bedre brug af hjælpemidler. Eller når kommunerne skal implementere telemedicinsk sårvurdering. Nedenfor er fire måder, hvorpå velfærdsteknologi kan komme i spil i kommunen.

- Via hjælpemiddelafdelingen, hvor borgeren kan ansøge om et specifikt teknologisk hjælpemiddel.
- Hjælpemiddelafdelingen anbefaler et teknologisk hjælpemiddel til enten borger eller medarbejder.

- Visitationen visiterer en velfærdsteknologisk ydelse, fx et virtuelt besøg.
- Kommunen vælger selv at implementere en teknologi til at understøtte opgaveløsningen.

2.5 Definition af velfærdsteknologi

Med udgangspunkt i ovenstående benytter Center for Social og Sundhed følgende definition af velfærdsteknologi:

- Velfærdsteknologi forstås som teknologiske løsninger, der bidrager til at bevare eller udvikle velfærdsydelser.
- Velfærdsteknologi omfatter teknologiske løsninger, der anvendes af borgere, der modtager velfærdsydelser.
- Velfærdsteknologi omfatter teknologiske løsninger, der anvendes af medarbejdere, som leverer eller udfører velfærdsydelser.
- Velfærdsteknologi har både et individuelt og samfundsmæssigt perspektiv.

Det følger af definitionen at:

Velfærdsteknologi kan ændre velfærdsydelserne og måden de leveres på.

Noget velfærdsteknologi er *borgerrettet* teknologi. Det kan fx være teknologi, der gør borgerne mere selvhjulpne eller gør det mere fleksibelt at modtage velfærdsydelser, fx i form af vaske-toiletter eller elektroniske træningsprogrammer.

Anden velfærdsteknologi er mere *medarbejderrettet*. Det kan fx gøre det muligt for medarbejdere at udføre en opgave hurtigere, lettere eller sikrere, eksempelvis i form af elektroniske loftslifte, som kan bruges til at løfte plejehjemsbeboeren til og fra sin seng, eller en app, der hjælper medarbejderen med at få hurtigere adgang til vigtig viden eller information.

Velfærdsteknologi har et individuelt perspektiv, når teknologien understøtter den enkelte borgers livskvalitet og værdighed. I et samfundsmæssigt perspektiv er det når velfærdsteknologi kan effektivisere brugen af de offentlige ressourcer.

Bilag 2: Formål med velfærdsteknologiske tiltag

Nedenfor er de enkelte formål uddybet:

- **Selvhjulpne borgere**
  - Her medvirker velfærdsteknologi til at borgerens egne ressourcer benyttes og/eller styrkes, så borgeren bedre kan udnytte egne funktionsevner i den praktiske hverdag.
- **Effektivisere opgaveløsningen**
  - Her medvirker velfærdsteknologi til at omkostningerne til velfærdsydelser reduceres eller kan holdes på eksisterende omkostningsniveau.
- **Borgeroplevet kvalitet**
  - Her fremmer velfærdsteknologi sammenhængende forløb og forbedrer den borgeroplevede kvalitet i opgaveløsningen.
- **Faglig kvalitet**
  - Her understøtter velfærdsteknologi medarbejdernes opgaveløsning, så der opnås en bedre faglig kvalitet i arbejdet.

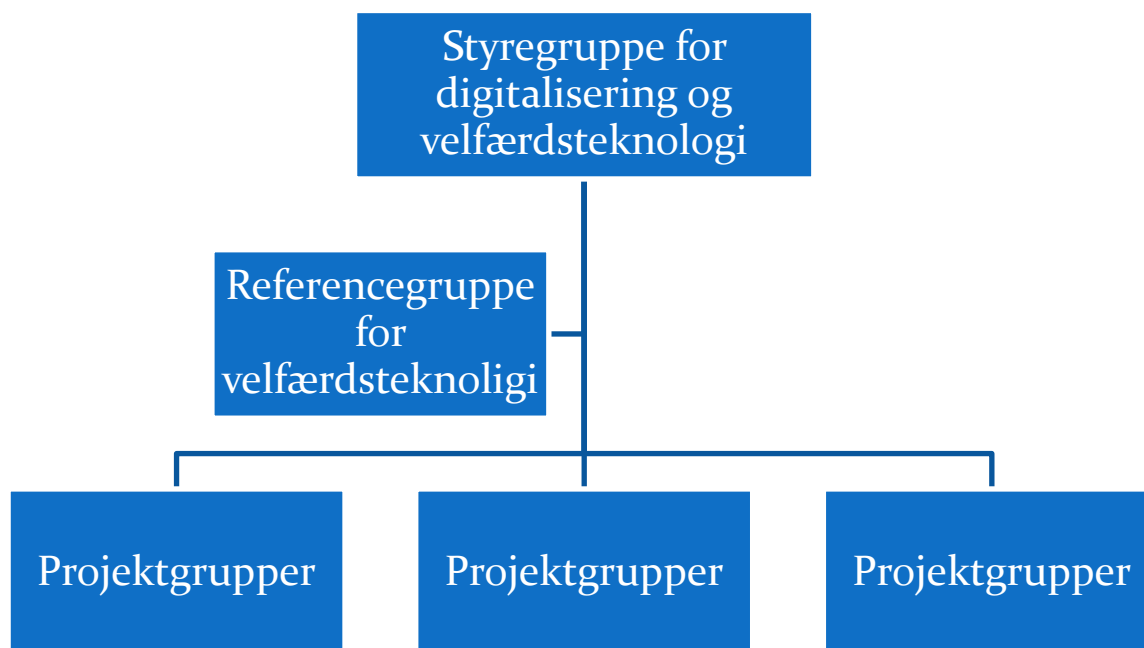
Bilag 3: Velfærds Teknologi Vurdering(VTV)

Nedenfor er en illustration af VTV, VelfærdsTeknologiVurdering, modellen. VTV er en model og systematisk tilgang for opnåelse af en nuanceret helhedsvurdering af en velfærdsteknologi. Formålet med anvendelse af VTVmodellen i Ballerup Kommune er at sikre, at et velfærdsteknologisk tiltag bliver vurderet og evalueret på effekten fra følgende fire perspektiver: Organisationen, teknologien, borgerne og økonomi.

Modellen er udviklet af Teknologisk Instituts Center for Velfærds- og Interaktionsteknologi.

Bilag 4: Aktuel organisering af arbejdet med velfærdsteknologi i Ballerup Kommune.

Velfærdsteknologikoordinator: Niels Kisku.

Styregruppe:

Referencegruppe:

Projektgrupper: (Adhoc afhængig af tiltag)

ⁱ I økonomiaftalen mellem KL og regeringen blev det aftalt at udbredelse af velfærdsteknologi i kommunerne tilsammen skal give en besparelse på 500 millioner kroner i perioden 2014-2016. De 4 velfærdsteknologier som kommunerne skal implementere er loftlifte, vasketoiletter, spiserobotter og bedre brug af hjælpemidler.

ⁱⁱ *Forbrugsgoder* er produkter, der forhandles bredt med henblik på sædvanligt forbrug, og med hele befolkningen som målgruppe. Disse produkter er ikke fremstillet specielt med henblik på at afhjælpe en nedsat funktionsevne. Men de kan i en række tilfælde udgøre den kompensation, som personer med en nedsat funktionsevne har behov for.

ⁱⁱⁱ Link til rapport omkring digital velfærd http://www.digst.dk/Digital-velfaerd/Strategi-for-digital-velfaerd_30sep

^{iv} Se for eksempel; [Rebild kommune digitalisering og velfærdsteknologi strategi](#)